

Latvijas Dabas fonda

2007. gada darbības pārskats

Latvijas Dabas fonds dibināts 1990. gadā un septiņpadsmit gadu darbības laikā kļuvis par nozīmīgu dabas aizsardzības organizāciju Latvijā. Latvijas Dabas fonda misija ir Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana. Lai to īstenotu, fonds darbojas dabas izpētē, dabas aizsardzības praktiskajā nodrošināšanā un sabiedrības izglītošanā par dabas daudzveidības nozīmi.

Galvenie darbības virzieni:

- Dabas aizsardzības politika;
- Sabiedrība un dabas izglītība;
- Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas;
- Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas;
- Aizsargājamas sugas un biotopi.

Apmeklējiet Latvijas Dabas fonda mājas lapu internetā: www.ldf.lv

Saturs

Ievads	4
Dabas aizsardzības normatīvo aktu izstrāde un sabiedriskās domas veidošana par dabas aizsardzību Latvijā / Inga Račinska	5
Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana militārajā poligonā un <i>Natura 2000</i> teritorijā "Ādaži" / Ieva Rove	6
Purva biotopu aizsardzības plāna īstenošana Latvijā / Māra Pakalne	7
Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem / Inga Račinska, Andris Klepers	8
Ziemeļgaujas ielejas aizsardzība un apsaimniekošana / Ilze Vilka	9
Latvijas Augu vēstniecība bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai / Ilze Salna	10
Vides nevalstisko organizāciju sadarbības stiprināšana Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvās padomes darba efektivitātes uzlabošanai / Ivars Kābucis	10
Dabas lieguma "Sakas grīši" dabas aizsardzības plāna ieviešana / Liene Salmiņa	11
Botāniskais ceļvedis pa Daugavpils un Krāslavas rajonu / Liene Salmiņa	11
Izvēlies dabas aizsardzību! / Andris Klepers	12
Reto, izkļiedēti ligzdojošo meža putnu sugu aizsardzība / Aivars Petriņš	12
Nevalstisko organizāciju viedokļa formulēšana par plūdu riska pārvaldības pasākumu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību / Jānis Reihmanis	13
Ilgtspējīga un videi draudzīga tūrisma plānošana <i>Natura 2000</i> vietās / Baiba Strazdiņa	14
Zivjērglis / Aigars Kalvāns	15
Starptautiskās bioloģiskās daudzveidības dienas popularizēšana Latvijā / Ilze Salna ..	16
Bioloģiski vērtīgo zālāju robežu aktualizēšana / Baiba Strazdiņa	16
Brošūra "Mākslīgās ligzdvieta meža pīlei" / Māra Janaus	17
Bioloģiski vērtīgo zālāju klasifikācijas metodikas izstrāde / Ainārs Auniņš	17
Cirša ezera sugu un biotopu inventarizēšana tūrisma takas veidošanai / Rūta Sniedze	18
Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Svētes ieleja" / Ieva Rove	18
Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Daugava pie Kaibalas" / Baiba Strazdiņa	19
Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrāde septiņām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā / Baiba Strazdiņa	19
Pļavu datu bāzes aktualizēšana / Rūta Sniedze	20
Purva ekskursijas vadīšanas apmācības seminārs / Māra Pakalne	20
Seminārs – apmācība dabas aizsardzības institūciju un organizāciju darbiniekiem par sabiedrisko attiecību iespējām dabas aizsardzības ideju popularizēšanai / Ilze Salna ..	21
TRINET – starptautisks seminārs par bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu / Andris Klepers	21
Zaļā Rokasgrāmata / Andris Klepers	22
Cilvēks Dabai / Andris Klepers	22

ķikuts

levads

2007. gads atnāca ar nozīmīgām pārmaiņām Latvijas Dabas fonda dzīvē. Mainījās galvenais mūsu biroja ikdienas dzīves organizētājs un vadītājs: marta amatu atstāja ilggadējais LDF direktors/valde Māris Kreilis un valdes amatu uzņēma Inga Račinska. Vadības maiņa iezīmēja izmaiņas Latvijas Dabas fonda iekšējā un ārējā komunikācijā, mēs kļūstam aizvien atvērtāki, nostiprinās darbinieku kolektīvs, paplašinās arī sadarbība un domu apmaiņa ar citām vides nevalstiskajām organizācijām.

Mūsu mērķis un misija tik un tā palikuši nemainīgi – Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana. Tie atspoguļojas arī mūsu piecās ilgtermiņa programmās: bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas, aizsargājamās sugas un biotopi, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, dabas aizsardzības politika, sabiedrība un dabas izglītība. Šīm prioritātēm pakārtoti arī projekti, ko Latvijas Dabas fonds īstenoja 2007. gadā. To ietvaros veikta gan dabas izpēte un apsaimniekošana, gan dabas aizsardzības plānošana, gan sabiedrības izglītošana un iesaistīšana dabas vērtību apzināšanā un saglabāšanā. Projektu kopsavilkumus atradīsiet šajā pārskatā. Papildus darbām projektos Latvijas Dabas fonda dibinātāji un darbinieki ir daudz laika un enerģijas veltījuši sabiedriskā kārtā darbojoties normatīvo aktu un valsts plānošanas dokumentu izstrādē – cenšoties panākt, lai tajos tiktu ievērotas dabas aizsardzības intereses, kā arī uzraugot dabas aizsardzības likumdošanu dzīvē.

Lai gan *de jure* esam pievienojušies elitārajai "attīstīto valstu" saimei, Latvijā dabas aizsardzības popularitāte un sabiedrības apziņa vēl nav sasniegusi attīstītāko Rietumeiropas valstu līmeni, tāpēc ikdienas darbs nav vienkāršs. Vēl joprojām ir situācijas, kad dabas aizsardzība tiek demagoģiski pretnostatīta ekonomiskajai attīstībai, uzskatot, ka dabas un ekosistēmu sniegtie pakalpojumi un nodrošinātie resursi ir pašsaprotami, nezūdoši un bez maksas. Tādēļ tie netiek iekļauti attīstības projektu ekonomiskajos aprēķinos, aizmirstot, ka dabas vērtību un to sniegto pakalpojumu atjaunošana ilgtermiņā izmaksās daudz dārgāk nekā to saglabāšana šodien. Tomēr mēs ticam, ka tas ir tikai laika jautājums, un Latvijā būs dabai draudzīga ekonomika un attīstība. Mēs ticam, ka ar savu darbu pietuvinām šo laiku pienākšanu un ka mēs nenonāksim situācijā, kad dabas vērtības būs saglabājušās tikai mūsu atmiņās un tautasdziesmās.

Ar 2007. gadu noslēdzies vēl viens etaps Latvijas Dabas fondā dzīvē – tas bija pēdējais, ko pavadījām Rīgas centrā. Nu būsīm vēl tuvāk dabai ne tikai savās domās un darbos, bet arī ikdienā!

Ainārs Auniņš

LDF Padomes priekšsēdētājs

Dabas aizsardzības nozīmes skaidrošana skolēniem. Abavas ieleja.
Foto: Andris Klepers

Dabas aizsardzības politikas apspriešana Eiropas Komisijā Briselē
"Zaļās nedēļas" ietvaros. Foto: Andris Klepers

Dabas aizsardzības normatīvo aktu izstrāde un sabiedriskās domas veidošana par dabas aizsardzību Latvijā

2007. gadā Latvijas Dabas fonds aktīvi līdzdarbojies dabas aizsardzības normatīvo aktu izstrādes procesā un piedalījies sabiedriskās domas veidošanā par dabas aizsardzību Latvijā.

LDF darbinieki piedalījušies 12 konsultatīvo padomju darbā:

- Vides ministrijas vides konsultatīvā padome;
- Zemkopības ministrijas mežu konsultatīvā padome;
- Lauku attīstības programmas 2007-2013. gadam uzraudzības komiteja;
- Latvijas vides aizsardzības fonda konsultatīvā padome;
- Meža attīstības fonda konsultatīvā padome;
- Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome;
- Lielupes upes baseina konsultatīvā padome;
- Ķemeru nacionālā parka konsultatīvā padome;
- Gaujas nacionālā parka konsultatīvā padome;
- Sliteres nacionālā parka konsultatīvā padome;
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvā padome;
- Lubāna mitrāju kompleksa konsultatīvā padome.

Esam snieguši atzinumus un komentārus par vairāk kā 30 normatīvo aktu un stratēģisko plānošanas dokumentu projektiem, veicinot sabiedrības līdzdalību šajos procesos. Īpašu uzmanību 2007. gadā pievēršām Lauku Attīstības programmas 2007-2013. gadam izstrādes procesam, mežu apsaimniekošanas politikai un aizsargjoslu likuma grozījumiem.

Piedaloties tādu starptautisku organizāciju kā Eiropas Vides biroja (EEB), CEE-WEB for Biodiversity un Planta Europa darbā, veicinām Latvijas dabas aizsardzības problēmu risināšanu arī globālā mērogā. Esam piedalījušies Eiropas Vides biroja bioloģiskās daudzveidības darba grupas sanāksmē ar pārskatu par *Natura 2000* teritoriju labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu, monitoringa programmu un dabas aizsardzības stāvokli Latvijā, kā arī starptautiskā konferencē "Business & Biodiversity". Piedalījāmies starptautiskā darba grupā "River Restoration in the Baltic – Situation, Methods and Results" un CEE-WEB ilgtspējīga tūrisma darba grupas seminārā.

Šos darbus veicām sabiedriskā kārtā un tikai 2007. gada septembrī saņēmām finansējumu no EEZ Finanšu instrumenta, Norvēģijas finanšu instrumenta un Latvijas valsts ar Sabiedrības Integrācijas fonda starpniecību projekta "Atbalsts Latvijas Dabas fonda līdzdalībai sabiedrības iesaistīšanas un lēmumu pieņemšanas procesos dabas aizsardzības jomā" īstenošanai. Šī projekta ietvaros Latvijas Dabas fonds līdz 2009. gadam saņems atbalstu darba programmas īstenošanai.

Norises laiks: 2007. gada septembris – 2009. gada decembris

Finansētājs: Īslandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas EEZ Finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta ietvaros un Latvijas valsts ar Sabiedrības Integrācijas fonda starpniecību

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Inga Račinska

Mērķis: lai realizētu indivīdu tiesības uz tīru un dabisku vidi, Latvijas Dabas fonda darba programmas vispārējais mērķis ir **dabas daudzveidības saglabāšana Latvijā**, atbalstot Eiropas Savienības vispārējo mērķi "Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apturēšana līdz 2010. gadam".

Projekta darbības tiek vērstas piecu galveno apakšprogrammu īstenošanai:

- dabas aizsardzības politika;
- sabiedrība un dabas izglītība;
- bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas;
- īpaši aizsargājamas dabas teritorijas;
- aizsargājamas sugas un biotopi.

Projekts atbalsta Latvijas Dabas fonda pamatdarbību, veicinot nevalstisko organizāciju līdzdalību plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesos dabas aizsardzības jomā Latvijā. Pateicoties šim finansējumam, esam plašāk izvērsuši Latvijas Dabas fonda sabiedrisko darbību, uzsākuši darbu pie komunikāciju stratēģijas un attīstījuši iekšējās komunikācijas.

Inga Račinska

Sausās dzīvotnēs jūnijā uzdzied aizsargājamās smiltāja nelķes.
Foto: Ieva Rove

Smiltšaino dzīvotņu mozaika aktīvi izmantotajā poligona daļā.
Foto: Ieva Rove

Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana militārajā poligonā un *Natura 2000* teritorijā "Ādaži"

Norises laiks: 2007. gada jūnijs – 2009. gada decembris

Finansētāji: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma, Latvijas Republikas Vides ministrija

Projektu realizē: Aizsardzības īpašumu valsts aģentūra

Sadarbības partneri: Latvijas Dabas fonds, Nacionālie bruņotie spēki, Dabas aizsardzības pārvalde

Norises vieta: aizsargājamo ainavu apvidus, *Natura 2000* teritorijā "Ādaži", kas ietilpst aktīvā militārā poligonā "Ādaži". Teritorijas atrodas Rīgas rajonā, Ādažu un Sējas novados

LDF darbības vadītāja projekta: Ieva Rove

Mērķi:

- dabas aizsardzības un militāro interešu saskaņošana;
- militārā poligona un *Natura 2000* teritorijas dabas vērtību atjaunošana un tām labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšana;
- militārpersonu izglītošana dabas aizsardzības jautājumos.

Aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži" ieņem īpašu vietu Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vidū, jo tas pilnībā ir iekļauts Baltijā lielākajā aktīvajā militārā poligonā. Teritorijas attīstības vēsture un militārā apsaimniekošana ir noteikusi dabas vērtību īpatnības un citādu pieeju teritorijas apsaimniekošanā, kas cieši saistīta ar tādām bioloģijas apakšnozarēm kā traucējumu ekoloģija un mazāk izplatītu nozari – militārā ekoloģija.

Aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži" dabas teritorija ir dibināta 2004. gadā, lai saglabātu regulāras militārās darbības rezultātā izveidojušos Latvijā retus biotopus – sausus virsājus un kļajās iekšzemes kāpas ar kāpsmildzenes pļavām, kā arī ievērojamu skaitu īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu. Ainavu apvidū atrodas 1999. gadā dibināts dabas liegums "Lieluikas un Mazuikas ezeri". 2005. gadā ar grozījumiem likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" aizsargājamo ainavu apvidus iekļauts Eiropas mēroga īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – *Natura 2000*.

Ādažu militārā poligona darbības galvenais mērķis ir nodrošināt militāro aktivitāšu treniņus. Izveidojot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, Ādažu militārā poligona teritorijas otrs mērķis – dabas aizsardzības prasību nodrošināšana – ieņēma līdzvērtīgu pozīciju militārajām aktivitātēm.

Latvijas Dabas fonda realizētie projekta pasākumi

Dabas aizsardzības plāna izstrāde aizsargājamo ainavu apvidum "Ādaži", saskaņojot dabas aizsardzības un militārās intereses, lai atjaunotu militārā poligona *Natura 2000* teritorijas dabas vērtības un nodrošinātu tām labvēlīgu aizsardzības statusu ilgtermiņā.

Militārpersonu izglītošana dabas aizsardzības jautājumos tiek veikta vairākos veidos. Ir izstrādāta Nacionālo bruņoto spēku personāla apmācības programma par dabas aizsardzību. Saskaņā ar to 1 000 līdz 1 500 militārpersonām tiek organizētas un vadītas lekcijas trīs stundu garumā. Nacionālo bruņoto spēku personālam tiek izstrādāta dabas aizsardzības monitoringa rokasgrāmata. Pēc tās tiks apmācītas 50 militārpersonas. Gan militārpersonu apmācība par dabas aizsardzības jautājumiem, gan militārpersonām izstrādātā dabas vērtību monitoringa programma un monitoringa rokasgrāmata Latvijā un lielākajā Eiropas daļā tiek izstrādātas pirmo reizi, kas ir liels profesionāls izaicinājums speciālistiem. Poligonā plānots izstādīt desmit izglītojošus standus par teritorijas dabas vērtībām, kuras militārpersonas, veicot ikdienas darbu poligonā, varētu vienkāršā, uzskatāmā un vizuāli pievilcīgā veidā aplūkot, iegūstot pamatzināšanas par dabas retumiem Latvijā un Eiropā.

Paralēli Latvijas Dabas fonda speciālisti konsultē citus projekta darbiniekus par konkrētiem, ar dabas aizsardzību un apsaimniekošanu saistītiem jautājumiem, piemēram, virsāju, ezera krastu un purvu apsaimniekošanu u.c.

Visas aprakstītās aktivitātes ir uzsāktas 2007. gadā, un to lielākā daļa tiks realizētas 2008. gada laikā.

Ieva Rove

Stiklu purva hidroloģiskā režīma atjaunošana, aizberot grāvjus.
Foto: Māra Pakalne

Uzbūvētais ainavas vērošanas tornis un purva laipa Cenas tīrelī.
Foto: Māra Pakalne

Purva biotopu aizsardzības plāna īstenošana Latvijā

Norises laiks: 2004. gada septembris – 2008. gada decembris

Finansētājs: Eiropas Komisijas LIFE–Daba programma

Sadarbības partneri: Rīgas meža aģentūra, Dabas aizsardzības pārvalde, VAS "Latvijas valsts meži", Meža pētīšanas stacija, Mārupes pagasta padome, Babītes pagasta padome, Valsts Vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde, Olaines vēstures un mākslas muzejs, Usmas pagasta padome, Puzes pagasta padome, Aiviekstes pagasta padome, Kalsnavas pagasta padome, Vietalvas pagasta padome, Latvijas Valsts Mežzinātnes institūts "Silava", A/S "Olaines kūdra", Popes pagasta padome

Projekta norises vietas: četri dabas liegumi un *Natura 2000* vietas – Cenas tīrelis, Stiklu purvi, Klāņu purvus, Vesetas palienes purvus

Projekta vadītāja: Māra Pakalne

Mērķis: Īstenot prioritāros dabas aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus, ko nosaka 2003. gadā izstrādātais "Purva biotopu aizsardzības plāns".

Cenas tīrelis un Stiklu purvi iekļauti Putniem Starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā. Projekta vietu kopējā platība ir 10 808 ha.

2007. gadā īstenoti 17 dažādi projektā paredzētie pasākumi, no kuriem nozīmīgākie ir purvu atjaunošanas darbi.

Dabas liegumos Stiklu (Vasenieku purvā) un Klāņu purvos notika susināšanas ietekmes novērsšana. Saskaņā ar tehniskajiem projektiem, izmantojot gan ekskavatoru, gan roku darbu, Vasenieku purvā ir izbūvēti 135 kūdras aizsprosti, bet Klāņu purvā – 35 aizsprosti. Rezultātā ūdens līmenis aizsprostu būves vietās ir sasniedzis to līmeni, kāds ir purvu dabiskajā daļā. Tālāka šo purvu degradēšanās ir apturēta – sākas dabisko purva biotopu atjaunošanās. Lai izvērtētu apsaimniekošanas pasākumu ietekmi, visās projekta vietās ir turpināti jau 2005. gadā iesāktie hidroloģiskie novērojumi 120 gruntsūdens akās un tika apsekoti biotopu parauglaukumi. Purva veģetācijas monitorīnga rezultāti liecina, ka projekta vietās, kur pēc dāmbju būves ir cēlies ūdens līmenis, degradētajās purva daļās pamazām sāk ieviesties arī purvam raksturīgie augi, bet grāvjos – sfagni.

Pavasārī pabeigta skatu torņa būve Cenas tīrelī, un jūnijā Cenas tīrelja purva laipas un tornis tika oficiāli atklāti.

Rudenī Vasenieku purvā pabeigta 1,3 km garas laipas izbūve un izbūvēts 10,4 m augsts skatu tornis.

Lai informētu sabiedrību par dabas vērtībām un apsaimniekošanas pasākumiem, visās četrās projekta vietās ir uzstādīti divi līdz pieci informācijas stendi. Kopumā uzstādīti 12 lieli stendi un 12 mazie stendi gar purva laipām, kas sniedz informāciju par purvam raksturīgajiem augiem.

Publicēti projekta bukleti par Vesetas palienes purvu latviešu un angļu valodā, kuri ietver izsmeltošu informāciju par šo projekta vietu.

Izdots informatīvs buklets skolēniem, kurā var iepazīties ar purvu tipiem, veidošanos un raksturīgajām sugām.

Stiklu un Klāņu purvu dabas liegumos četrās esošajās un perspektīvajās medņu rieta vietās veikta mežu apsaimniekošana – Stiklu purvos 18,4 ha platībā, bet Klāņu purvā 3,2 ha platībā.

Organizētas divas Purva aizsardzības dienas 2007. gadā – Olaines vēstures un mākslas muzejā 11. septembrī un Ventspils muzejā 19. oktobrī. Pasākumu laikā abās vietās bija apskatāma fotoizstāde "Iepazīsti Latvijas purvus", kurā 80 aplūkojamo fotoattēlu autori galvenokārt ir projekta eksperti. Pasākumi turpinājās, dodoties ekskursijā uz Cenas tīrelja un Vasenieku purva laipām, kur ekspertu pavadībā dalībnieki tika iepazīstināti ar augsto purvu un tā dabas vērtībām, nosusināšanas ietekmi un biotopu atjaunošanas pasākumiem.

Turpināta filmas uzņemšana visās projekta vietās, lai atspoguļotu projekta aktivitātes.

Lai veiksmīgi strādātu pie projekta aktivitātēm, sadarbība ar projekta partneriem ir notikusi gan semināru organizēšanā, gan apsaimniekošanas pasākumu īstenošanā.

Māra Pakalne

Pededzes upes pāliene. Foto: Ainārs Auniņš

Informatīvā stenda uzstādīšana Sēļu pagastā pie Pantenes. Foto: Andris Klepers

Pālieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem

Norises laiks: 2004. gada oktobris – 2008. gada jūnijs

Finansētāji: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma, Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma, Pasaules Vides fonds, Latvijas Republikas Vides ministrija

Sadarbības partneri: Dabas aizsardzības pārvalde, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts, Latvijas Ornitoloģijas biedrība un 21 pašvaldība

Norises vietas: 15 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas – *Natura 2000* vietas visā Latvijā: Kalnciema pļavas, Sitas un Pededzes pāliene, Mugurves pļavas, Pededzes lejtece, Dvietes pāliene, Burgas pļavas, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Rūjas pāliene, Burtnieku ezera pļavas, Lielupes pālienes pļavas, Svētes pāliene, Raķupes ieleja, Durbes ezera pļavas un Užavas augštece

Projekta vadītāja: Inga Račinska

Mērķi:

- bioloģiski vērtīgāko un pašlaik aizaugošo pālieņu pļavu atjaunošana;
- pālieņu pļavu ilgtspējīgas apsaimniekošanas veicināšana.

Kopš projekta sākuma atjaunotas pālieņu pļavas aptuveni 2 400 ha platībā. Pļavu atjaunošana ietver krūmu novākšanu, pļaušanas atsākšanu gadiem neapsaimniekotās pļavās, kontrolētu dedzināšanu biotopu atjaunošanas nolūkos, ganišanu un eksperimentālā kārtā – arī krūmu sakņu iznīcināšanu.

Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings veikts visās 15 īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, veicot naktsputnu uzskaites, vērtējot dzīvotņu atjaunošanas ietekmi uz skaita izmaiņām. Monitoringa dati trīs gadu garumā pierādījuši pozitīvu tendenci ķīkutu skaita pieaugumam.

14 projekta teritoriju dabas aizsardzības plāni sagatavoti vai atjaunoti un apstiprināti, kas nodrošina teritoriju līdzsvarotu attīstību un dabas aizsardzības prioritāti turpmākajiem desmit gadiem. Plānu izstrāde notikusi ar vietējo iedzīvotāju un pašvaldību aktīvu līdzdalību.

Gūta pozitīva pieredze mācību braucienā uz Melnās upes ieleju Zviedrijā. Pieredzes apmaiņā piedalījās projekta sadarbības partneri, žurnālisti un čačlākie pālieņu pļavas atjaunojušie zemnieki. Projekta īstenotāji piedalījās ar stenda ziņojumu Eiropas Komisijas organizētajā Zaļajā nedēļā Briselē un IALE konferencē Nīderlandē.

Lielupes pālienes pļavās uzsākta savvaļas zirgu ganišana; sadarbojoties ar ARK fondu no Nīderlandes, turpinās dzīvei savvaļā pielāgoto zirgu un govju ganišana Dvietes pālienē un Mugurves pļavās.

Izdoti informatīvie bukleti par 15 *Natura 2000* vietām un brošūras par palu bioloģisko nozīmi, agrovīdi un pālieņu atjaunošanu. Dabā uzstādīti 32 informatīvie stendi, kas popularizē dabas aizsardzības ideju un informē par teritorijas dabu un ilgtspējīgiem saimniekošanas veidiem.

Ieguldīts liels darbs, lai informētu sabiedrību, sadarbojoties ar dažāda mēroga plašsaziņas līdzekļiem.

Inga Račinska, Andris Klepers

Govju ganības Ziemeļgaujas pālieņu pļavās. Foto: Viesturs Lārmanis

Aizaugušo Gaujmalas pļavu atjaunošana. Foto: Viesturs Lārmanis

Ziemeļgaujas ielejas aizsardzība un apsaimniekošana

Norises laiks: 2003. gada oktobris – 2007. gada decembris

Finansētājs: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma, Latvijas Vides aizsardzības fonds, Latvijas Republikas Vides ministrija

Sadarbības partneri: VAS "Latvijas valsts meži", Zaubes kooperatīvs, Valsts SIA "Vides projekti", Vidzemes attīstības aģentūra, Gaujienas pagasta padome un Vīrešu pagasta padome

Norises vieta: aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja" (ietilpst Valmieras, Valkas un Alūksnes rajonā)

Projekta vadītāji: Ilze Vilka, Viesturs Lārmanis

Mērķi:

- nodibināt aizsargājamo teritoriju Ziemeļgaujas ielejā un iekļaut to starptautiskajā aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*;
- izstrādāt teritorijas dabas aizsardzības plānu;
- uzsākt dabas aizsardzības plāna ieviešanu, veicot biotopu apsaimniekošanu paraugteritorijās.

2007. gadā noslēdzās četrus gadus ilgušais projekts, kas ietvēra dabas vērtību inventarizāciju un kartēšanu aizsargājamo ainavu apvidū "Ziemeļgauja", teritorijas dabas aizsardzības plāna un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādi, mikroliegumu veidošanu privāto mežu platībās, pļavu un ganību atjaunošanu un uzturēšanu, meža biotopu apsaimniekošanu, apsaimniekošanas pasākumu monitoringu, kā arī informatīvi izglītojošo darbību.

Dabas aizsardzības plāna izstrāde aizsargājamo ainavu apvidum "Ziemeļgauja" šajā gadā tika pabeigta. Plāns ietver teritorijas vērtību analīzi, nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu aprakstus un ieteikumus teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem. Dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts laika posmā līdz 2017. gadam. Sadarbībā ar zemes īpašniekiem 2007. gadā pabeigta arī apsaimniekošanas (agrovides) plānu izstrāde zemnieku saimniecībām, kas ietver precīzu informāciju par attiecīgajos zemes īpašumos sastopamajām dabas vērtībām un tām nepieciešamo apsaimniekošanu. Plāni sagatavoti 56 saimniecībām un aptver ap 990 ha lauksaimniecības zemju.

Pabeigta mikroliegumu izveide īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un biotopu aizsardzībai privātajos mežos. Pavisam izveidoti 84 mikroliegumi 237 ha platībā, skatot 75 apsaimniekotāju zemes (80 kadastra vienības). Vairums mikroliegumu izveidots krastmalu mežu aizsardzībai.

Zālāju apsaimniekošana 2007. gadā turpinājās visās sešās projekta ganību teritorijās. Atbilstoši projekta līgumiem zālāju biotopu uzturēšana (pļaujot vai nogānot) Ziemeļgaujā notiek aptuveni 500 ha platībā. Pēdējie plānotie meža biotopu apsaimniekošanas pasākumi tika veikti 2006./2007. gada ziemā. Kopumā projekta ietvaros apsaimniekoti ap 380 ha boreālā meža biotopu, vecu platlapju koku un mežņu riesta vietu. Arī šajā gadā turpinājās regulāri novērojumi jeb monitorings, lai novērtētu apsaimniekošanas pasākumu ietekmi uz sugām un biotopiem.

Informatīvi izglītojošo pasākumu ietvaros 2007. gadā notika seši semināri, tika izdots informatīvs buklets "Ziemeļgauja – no pagātnes nākotnē" un projekta pārskata populārā versija. Tika sagatavots un raidījumā "Vides fakti" pārraidīts sižets par projekta aktualitātēm, kā arī pabeigta dabas taku ierīkošana Vīrešu, Gaujienas un Valkas pagastos.

Atbilstoši Vides ministrijas stratēģijas 2007. līdz 2009. gadam paredzētajai Dabas aizsardzības pārvaldes reģionālo struktūru veidošanai kopš 2007. gada beigām teritorijas pārvaldību ir uzņēmis Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu veikšanā iesaistīsies arī 2006. gadā dibinātā biedrība "Lauku partnerība ZIEMEĻGAUJA", kas apvieno galvenokārt teritorijā ietilpstošās pašvaldības un nevalstiskās organizācijas.

Ilze Vilka

Zīda magone – ievēlētā jāņuzāļu vēstniece no Dobeles rajona.
Foto: Valda Baroniņa

Latvijas Augu vēstniecība bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai

Norises laiks: 2007. gada februāris – 2008. gada februāris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: Latvijas Botāniķu biedrība, valsts aģentūra "Kultūras informācijas sistēmas"

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Ilze Salna

Mērķis: sabiedrības iesaistīšana dabas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, informējot par nepieciešamību un iespējām reāli un ikdienā rīkoties atbilstoši dabas aizsardzības interesēm.

Projekta uzdevumi: paaugstināt sabiedrības zināšanu un izpratnes līmeni par retām un aizsargājamām augu sugām Latvijā, veicināt sabiedrības ieinteresētību un līdzdalību Latvijas dabas daudzveidības saglabāšanā.

Sadarbībā ar Latvijas Bioloģijas skolotāju asociāciju norisinājās projektu konkurss vidusskolām un "vēlēšanu kandidātu" saraksta sagatavošana (pavisam izvirzot 78 kandidātus 26 rajonos).

Tika izveidota un regulāri aktualizēta projekta mājas lapa internetā www.auguvestnieciba.lv

Par katru no Augu vēstniecības vēlēšanām izvirzītajiem augiem tika sagatavoti informatīvie materiāli – katra izvirzītā auga "CV", izmantojot gan zinātnisko informāciju, gan skolēnu sagatavotos projektus, pastkarte ar aprakstu, kam pievienots atdalāms "vēlēšanu biļetens".

Augu vēstniecības "vēlēšanu" norise nodrošināta, izveidojot sadarbību ar valsts aģentūru "Kultūras informācijas sistēmas" – 36 Latvijas lielākajās bibliotēkās ar mediju atbalstu organizēta balsošana par Augu vēstniecības kandidātiem. Balsošanā bibliotēkās piedalījās 10 000 Latvijas iedzīvotāju, interneta balsojumā – 2 000. Katrā rajonā visvairāk balsu saņēmušais augs saņem amatu simboliskajā Latvijas Augu vēstniecībā, caur kuru tiek komunicēts kāds no būtiskiem ar savvaļas augu aizsardzību saistītiem aspektiem.

Projekta noslēgumā mēnesi ilga foto izstāde Rīgas Centrālajā bibliotēkā un nodarbības ar Rīgas skolu audzēkņiem, pēc tam izstādes un lekcijas Ventspilī, Saldū, Liepājā un Jelgavā.

Tika sagatavots un izdots 2008. gada kalendārs ar augu – vēstnieku fotogrāfijām, ko papildina informācija par tiem.

Projekta īstenošanas laikā identificētas aptuveni 90 publikācijas dažādos medijos.

Ilze Salna

Diskusija darba grupā. Foto: Kristīne Rubīna

Vides nevalstisko organizāciju sadarbības stiprināšana Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvās padomes darba efektivitātes uzlabošanai

Norises laiks: 2007. gada septembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija un Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvā padome

Norises vietas: Rīga, Sigulda

Projekta vadītājs: Ivars Kabucis

Mērķis: sekmēt vides nevalstisko organizāciju sadarbību jaunievēlētās Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvās padomes ietvaros.

Projekta uzdevums: organizēt semināru jaunievēlētajai Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvajai padomei.

Latvijas Republikas Vides ministrs 2007. gada 17. aprīlī apstiprināja jaunu Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvās padomes nolikumu. Jaunās konsultatīvās padomes sastāvā ievēlēti pārstāvji no 20 dažādām nevalstiskajām organizācijām. To skaitā ievēlēts arī Latvijas Dabas fonda pārstāvis Ivars Kabucis. Otrs Latvijas Dabas fonda izvirzītais pārstāvis padomē ir Inga Račinska, kura strādās viņa prombūtnes laikā.

Seminārā gaitā jauno Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvo padomi iepazīstināja ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijas darbu. Par projektu pieteikumu vērtēšanas gaitu pastāstīja Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijas direktore Sandra Bērziņa, direktores vietnieks Jānis Rudzītis un projektu daļas vadītāja Inese Ivulāne. Balstoties uz iepriekšējo konsultatīvo padomju pieredzi, administrācijas pārstāvji sniedza ieteikumus nepārprotamu lēmumu un komentāru formulēšanai.

Seminārā apsprieda Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvās padomes darbību, izstrādāja projektu vērtēšanas kārtību un vienojās par vērtēšanas pamatprincipiem. Tās nodrošinās konsultatīvās padomes darba kvalitāti un efektivitāti, kā arī saskaņotu pieeju projektu vērtēšanā. Seminārā gaitā apkopoja konsultatīvās padomes locekļu viedokļus un izstrādāja kopējus priekšlikumus deviņu projektu konkursu nolikumiem. Seminārā gaitā izstrādātie priekšlikumi un ieteikumi nodoti Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijai.

Ivars Kabucis

Grīņa sārtenes augšanai piemērots biotops. Foto: Liene Salmiņa

Mauriloks – raksturīga akmeņainās Daugavas palienes suga. Foto: Valda Baroniņa

Dabas lieguma "Sakas grīņi" dabas aizsardzības plāna ieviešana

Norises laiks: 2007. gads

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: VAS "Latvijas Valsts meži" Dienvidkurzemes mežsaimniecība

Norises vieta: dabas liegums "Sakas grīņi"

Projekta vadītāja: Liene Salmiņa

Mērķis: dabas lieguma "Sakas grīņi" dabas aizsardzības plāna prioritāro pasākumu ieviešana.

Šis dabas liegums ir labākā retās un aizsargājamās grīņa sārtenes augšanas vieta Latvijā. Lai saglabātu to, 2007. gadā Latvijas Dabas fonds veica eksperimentālus pētījumus un īstenoja apsaimniekošanas pasākumus, vadoties pēc iepriekš izstrādātā dabas aizsardzības plāna. Latvija atrodas uz grīņa sārtenes izplatības areāla austrumu robežas – augs sastopams tikai Sakas un Pāvilstas apkārtnē aptuveni 200 ha platībā. Pretstatā citām valstīm, kur šis biotops pārstāv galvenokārt atklātas vietas, Latvijā mūsdienās slapji virsāji ar grīņa sārteni ir skrajās grīņa tipa mežaudzēs. Virsāju aizaugšanu un tiem raksturīgo augu sugu izzušanu sekmējusi arī meliorācija. Pazeminot ūdens līmeni, slapjie virsāji pakāpeniski kļuvuši par mitrām mežaudzēm.

Projektā veiktās galvenās darbības un rezultāti

Pētot vietējos apstākļus, atklājās, ka grīņa sārtenē vislabāk aug priedes un parastā virša sabiedrībā. Meliorācijas ietekmētajā virsājā veikta grāvju dambešana. Koku un krūmu izciršana samazināja ūdens iztvaikošanu, uzlabojot apstākļus gaismas prasīgajām sugām. Pļaušana sekmējusi viršu atjaunošanos un sugu daudzveidības palielināšanos. Tika sagatavots un uzsākts retā biotopa apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings.

Eksperimentāli tika noskaidrots, ka sekla zemsedzes uzirdināšana slapjos virsajos sekmē viršu attīstību no sēklām, taču grīņa sārtenes dīgsti netika konstatēti. Iespējams, ka tie parādīsies nākamajā gadā. Lai pavairotu grīņa sārteni, notika ceru sadalīšana un sēkļu izsēšana. Jauni augi visticamāk izdīgs nākamajā gadā. Pētījuma rezultāti ir nozīmīgi retās grīņa sārtenes un tās augšanas biotopa aizsardzības nodrošināšanai.

Liene Salmiņa

Botāniskais ceļvedis pa Daugavpils un Krāslavas rajonu

Norises laiks: 2007. gads

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: Daugavpils Universitātes Sistemātiskās bioloģijas institūts, Latvijas Botāniķu biedrība

Norises vietas: Daugavpils un Krāslavas rajoni

Projekta vadītāja: Liene Salmiņa

Mērķis: sagatavot izdevumu, kas lasītāju un ceļotāju iepazīstinātu ar Dienvidaustrumlatvijas ģeoloģiju, klimatu, augsni, floras izpēti un augu valsti.

Botāniskajā ceļvedī lasītājs iegūst informāciju par reģiona ezeru un upju, pļavu, mežu un purvu floru, un tas piedāvā maršrutu pa Ververu loku, kuru izejot ceļotājs var iepazīties ar virkni šim reģionam raksturīgo augu sugu un ainavu. Izdevums ietver oriģinālu informāciju, kas balstās uz pēdējo gadu pētījumiem Daugavpils un Krāslavas rajonos, kā arī sniedz ieskatu reģiona floras izpētes vēsturē un informāciju par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Daugavpils un Krāslavas rajonos. Informāciju ceļvedim sagatavoja Valda Baroniņa, Pēteris Evarts-Bunders, Vija Kreile, Solvita Rūsiņa, Liene Salmiņa, Juris Soms un Uvis Suško.

Latviešu un angļu valodā izdots ceļvedis drukāts uz videi draudzīga papīra. Izdevuma ilustrācijai izmantotas 58 fotogrāfijas un trīs kartes. Fotogrāfijās redzamiem augiem dots to latviskais un latīniskais nosaukums. Lasītājs tiek iepazīstināts ar 41 augu sugu.

Izdevuma mērķa auditorija ir dabas tūristi, dabas zinātnieki, studenti, skolēni, reģiona pašvaldības, dabas aizsardzības sektorā strādājošie. Ceļvedis izplatīts Daugavpils Universitātē, Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātē, Ilūkstes novada domē, Naujenes, Pilskalnes pagasta pašvaldībā, Daugavpils Tūrisma informācijas centrā, Latgales bibliotēku centrā, Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē, Latvijas Republikas Vides ministrijā.

Ceļvedis angļu valodā tiks iekļauts 22. Baltijas Botāniķu ekspedīcijas dalībnieku darba materiālos. Konference notiks Daugavpils Universitātē 2008. gadā no 14. līdz 17. jūlijam.

Liene Salmiņa

Stāstu cikla klausītāji – gan studenti, gan dabas aizsardzības jomā strādājošie.
Foto: Zaiga Pulkstene

Mazais ērglis ligzdā. Foto: Aivars Petriņš

Izvēlies dabas aizsardzību!

Norises laiks: 2007. gada augusts – 2007. gada decembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes Studentu pašpārvalde un Latvijas Universitātes Bioloģijas Studentu asociācija

Norises vieta: Rīga, iesaistot studentus un citus interesentus arī no citām Latvijas vietām

Projekta vadītājs: Andris Klepers

Mērķis: dabaszinātņu studentu ieinteresēšana un piesaistīšana dabas aizsardzības sektoram, satuvināšana ar praktiskās dabas aizsardzības norisēm, kā arī pieredzes apmaiņas veicināšana dabas aizsardzības ekspertu vidū.

Jau vairākus gadus Latvijas Dabas fonds īsteno erudīciju veicinošu un pieredzi bagātinošu stāstu ciklu "Izvēlies dabas aizsardzību!". Stāstu cikla būtība ir organizēt bezmaksas izglītojošas lekcijas par dabas aizsardzībā un saistītajās nozarēs aktuālām tēmām. Lektorī ir gan profesionāļi un eksperti savā jomā, gan sabiedrībā populāri cilvēki, kuru aicinājums ir dabas aizsardzība. Mērķauditorijā aptver dabas zinātņu studentus, dabas aizsardzības jomā strādājošos, skolotājus, skolēnus un citus interesentus.

2007. gada rudens pusē pavisam tika organizēti četri stāstu cikli ar vienpadsmit dažādu tēmu izklāstu. Pēc lekcijām sekoja kopīga dabas filmu skatīšanās un brīva diskusija par dažādām aktualitātēm. Saistībā ar pasākumu norisinājās sponsorēta vienas dienas ekskursija uz nenoplicinošas mežsaimniecības demonstrācijās saimniecību.

Studentu ieinteresēšanai par karjeras iespējām dabas aizsardzības jomā 6. decembrī norisinājās atvērto durvju diena, kurā studentus uzņēma desmit sabiedriskas organizācijas vai valsts iestādes. Pasākums notika vienā dienā ar skolēnu vidū jau populāru kļuvušo Ēnu dienu.

Uz katru no stāstu cikliem vidēji tika piesaistīti aptuveni 50 apmeklētāji, un atvērto durvju dienā iesaistījās vēl 17 studenti. Desmit studenti izvēlējās Latvijas Dabas fonda ekspertus par zinātnisko darbu vadītājiem Hānsabankas OPEN-Mind stipendiju konkursā, rakstot par zaļā dzīvesveida aktualitātēm. Divi no darbiem izpelnījās galvenās godalgas, apliecinot studentu sagatavotību un augsto kompetences līmeni.

Stāstu cikls turpināsies arī 2008. gadā.

Andris Klepers

Reto, izkliedēti ligzdojošo meža putnu sugu aizsardzība

Norises laiks: 2007. gada marts – 2007. gada decembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: galvenokārt rajonos Latvijas rietumu un centrālajā daļā

Projekta vadītājs: Aivars Petriņš

Mērķis: nodrošināt un sekmēt labvēlīgu aizsardzības statusu izkliedēti ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu sugu populācijām atbilstoši Eiropas Savienības Putnu direktīvas un Latvijas likumdošanai.

Lai arī īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai Latvijā ir izveidota virkne *Natura 2000* teritoriju, tomēr mežu aizsardzības režīms daudzās no tām (aizsargājamo ainavu apvidos, dabas parkos, nacionālajos parkos, to dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālajās zonās) nenodrošina mežu saglabāšanu.

Atsevišķi biotopu fragmenti tuvu *Natura 2000* teritoriju robežām mēdz būt augstas kvalitātes un arī izklaidus ligzdojošo putnu sugu atradnes, taču nav juridiski aizsargāti. Līdzīga situācija ir dabiska meža biotopos, kā arī saimnieciskos mežos tehniski grūti pieejamās vietās nesenā pagātnē, kur šobrīd ir iespējams piekļūt jaunu ceļu izbūves dēļ.

Projekta uzdevumi bija apsekot izklaidus ligzdojošo īpaši aizsargājamo meža putnu sugu (to skaits ir ap 16) zināmās atradnes, kurām nav atbilstoša aizsardzības statusa, kā arī meklēt jaunas, agrāk nezināmas šo sugu ligzdošanas vietas.

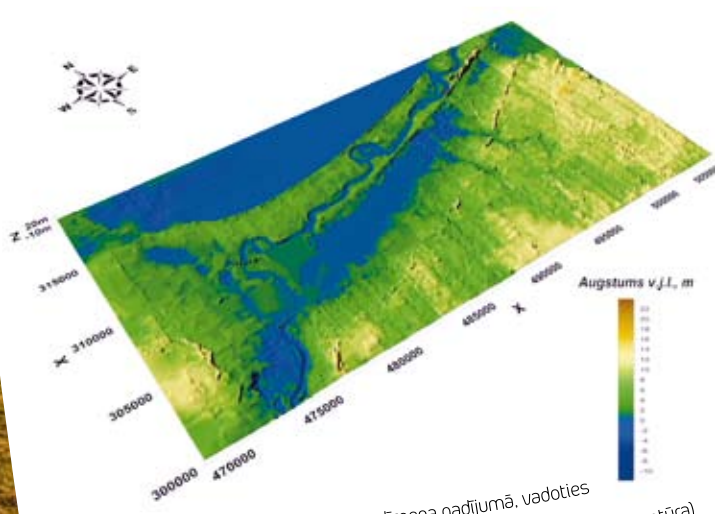
Eksperti 2007. gada pavasarī un vasarā apmeklēja iepriekš minētā veida vietas, konstatējot retās putnu sugas, to ligzdvietas un novērtējot biotopa piemērotību, aizsardzības nepieciešamību, un precizējot ligzdošanas iecirkņa robežas. Nepieciešamības gadījumā tika sagatavota dokumentācija iesniegšanai mikrolieguma izveidošanai un apstiprināšanai.

Projekta rezultātā galvenokārt Ventspils, Talsu, Dobeles, Kuldīgas, Liepājas, Jēkabpils un Rīgas rajonos, kā arī citur Latvijā eksperti apskatījuši un izvērtējuši apmēram 250 objektus, no kuriem 137 gadījumos sagatavota dokumentācija iesniegšanai mikroliegumu pieteikumiem. Visvairāk atrastas mazo ērgļu, meža baložu, trīspirkstu dzeņu, apodziņu, jūras ērgļu un baltmugurdzeņu, kā arī vairāku retāku putnu sugu ligzdvietas, piemēram, zaļās vārnas un ūpa.

Aivars Petriņš

Regulāri applūstošas palieņu pļavas Dvietes upes krastā.
Foto: Jānis Reiḥmanis

Babītes ezera apkārtnē maksimāla ūdens līmeņa gadījumā, vadoties pēc reljefa augstuma atzīmēm. Sagatavojis: Aigars Indriḥsons (dati: Digitālais augstuma modelis. © Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra)

Nevalstisko organizāciju viedokļa formulēšana par plūdu riska pārvaldības pasākumu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību

Norises laiks: 2007. gada maijs – 2008. gada marts

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Jānis Reiḥmanis

Mērķis: rosināt diskusijas par Eiropas Komisijas Direktīvas "Par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību" bioloģisko daudzveidību ietekmējošiem aspektiem. Veicināt kompetenta sabiedrības viedokļa formulēšanu par plūdu pārvaldības bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspektiem.

Projekta uzdevumi:

- veikt līdz šim izstrādāto *Natura 2000* teritoriju dabas aizsardzības plānu analīzi tām teritorijām, kurām pēdējo desmit gadu laikā izstrādāti dabas aizsardzības plāni;
- veikt palieņu un citu atkarīgo biotopu telpisko analīzi, lai apzinātu tās teritorijas, kurās kā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumi paredzēta hidroloģiskā režīma atjaunošana;
- izvērtēt plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālajā plānā paredzēto plūdu novēršanas koncepciju no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa;
- organizēt nevalstisko organizāciju semināru par Eiropas Komisijas Direktīvas "Par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību" bioloģiskās daudzveidības aspektiem;
- izvērtēt sinerģijas un sniegt rekomendācijas plūdu ierobežošanas pasākumu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu saskaņošanai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai nozīmīgās teritorijās Latvijā.

Kaut arī iesācies 2007. gadā, projekts turpinās līdz 2008. gada marta beigām, kad arī paredzēts iegūt plānotos rezultātus. Tomēr jau 2007. gadā uzsāktās datu analīzes pirmie rezultāti nepārprotami liecina par to, ka pavasara palos regulāri applūstošās teritorijas atrodamas gandrīz ikkatras upes krastos. Tikai šādām teritorijām raksturīgie hidroloģiskie apstākļi labvēlīgi ietekmē vairākus Eiropas Savienības Biotopu direktīvā iekļautos biotopus. Upju palieņu pļavas, eitrofās augsto lakstaugu audzes, pārmitri platlapju meži un jaukti ozolu, gobu un ošu meži upju krastos ir pilnībā atkarīgi no regulāru plūdu esamības. Molīnijas pļavām uz kaļķainām, kūdrainām un mālainām augsnēm, mēreni mitrām pļavām, parkveida pļavām, pārejas purviem un sīrkšņām, dūņainiem upju krastiem ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju un melnalkšņu staignājiem – iekšzemes biotopiem – plūdi labvēlīgi ietekmē stāvokli. Regulāru pāļu ietekmētās zālāju teritorijas ir vienīgais piemērotais globāli apdraudētā ņikuta riestošanas, barošanās un ligzdošanas biotops Latvijā, kā arī citas starptautiski apdraudētās sugas, proti, griezes, ligzdošanas biotops ar visaugstāko ligzdojošo pāļu blīvumu. Arī īpaši aizsargājamās augu sugas – mānīgā knīdija un jumstiņu gladiola – sastopamas tikai regulāri applūstošās palienēs. Palieņu teritorijas ir īpaši nozīmīgas arī kā ūdensputnu atpūtas un barošanās vietas pavasara migrācijas periodā. Pie tam teritorijas, kurās saglabājusies dabiska vai mazpārveidota hidroloģiskā situācija, parasti sastopama lielāka bioloģiskā daudzveidība vai tieši šādiem apstākļiem specifiskas sugas un biotopi.

Lai novērtētu pāļu ierobežojošo būvju ietekmi uz iespējamām plūdu riska izmaiņām augšpus un lejpus šīm būvēm un palieņu kā pāļu ūdeņu uztveres teritoriju nozīmi plūdu riska mazināšanā, projektā uzsākts darbs, izmantojot digitālo virsmas modeli. Paredzēts veikt analīzi par palieņu meliorācijas ietekmi uz iespējamām plūdu riska izmaiņām upju lejtecēs, kā arī izvērtēt upju gultnes iztaisnošanas ietekmi uz iespējamām plūdu riska izmaiņām.

Jānis Reiḥmanis

Semināra dalībnieki iepazīst tuvākās apkārtnes dabu. Foto: Baiba Strazdiņa

Lauka nodarbība Rāznas nacionālajā parkā par tūrisma plānošanu, respektējot dabas aizsardzību. Foto: Baiba Strazdiņa

Ilgspējīga un videi draudzīga tūrisma plānošana *Natura 2000* vietās

Norises laiks: 2007. gada augusts – 2007. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: Latgale, Zemgale

Projekta vadītāja: Baiba Strazdiņa

Mērķi:

- izpratnes veicināšana par *Natura 2000* teritoriju nozīmi dabas daudzveidības saglabāšanai, tūrisma uzņēmējdarbības iespējām un ierobežojumiem tajās;
- diskusijas veicināšana par dabas daudzveidības saglabāšanas mērķi un tūrisma, kā arī informēšana par sadarbības iespējām tūrisma attīstībai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un ilgtspējīgu dabas tūrisma produktu veidošanu;
- pašvaldību un tūrisma plānotāju savstarpējās sadarbības veicināšana ar dabas aizsardzības speciālistiem;
- ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanas principu popularizēšana tūrisma plānošanā, kas balstās uz minēto resursu racionālu un nenoplicinošu izmantošanu ilgtermiņā.

Lielākās tūrisma izmantojamās dabas vērtības ļoti bieži ir saistītas ar aizsargājamām dabas teritorijām, tādējādi dabas resursi tiek iesaistīti tūrisma produktu veidošanā, radot lielu pievienoto vērtību gan cilvēku izglītošanā un atpūtas sniegšanā, gan arī ienākumu gūšanā. Ir virkne labu un diemžēl arī neveiksmīgu piemēru, kā dabas resursi Latvijā tiek izmantoti tūrisma organizēšanai.

Lai palīdzētu risināt jautājumus par teritorijas attīstības plānošanu un ilgtspējīgu resursu izmantošanu, un par dabai draudzīgu tūrisma produktu veidošanu, kā arī, lai tūrisma plānotāju un tūrisma pakalpojumu sniedzēju vidū popularizētu dabai draudzīga un ilgtspējīga tūrisma priekšrocības un lai sekmētu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju iedzīvotāju un to apsaimniekotāju izpratni par *Natura 2000* teritorijām, 2007. gada 18. septembrī pie Zebrus ezera (kempingā "Niedras") un 20. septembrī Rāznas nacionālajā parkā (atpūtas bāzē "Rāznas līcis") tika organizēti semināri "Ilgspējīga un videi draudzīga tūrisma plānošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un *Natura 2000*

vietās".

Semināros piedalījās reģiona īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrāciju darbinieki un šādu dabas teritoriju apsaimniekošanā iesaistīto nevalstisko organizāciju pārstāvji, dažādu jomu tūrisma attīstības plānotāji un konsultanti (pašvaldību tūrisma speciālisti, informācijas centru, reģionālo attīstības aģentūru darbinieki), reģionālo vides pārvalžu darbinieki, kā arī aizsargājamās teritorijās esošo viesu māju, kempingu un atpūtas bāžu saimnieki. Kopumā seminārus apmeklēja 90 dalībnieki.

Semināra laikā pieredzējuši lektori un speciālisti klātesošos iepazīstināja ar videi draudzīga un ilgtspējīga tūrisma pamatprincipiem, ar pozitīviem un negatīviem tūrisma infrastruktūras ierīkošanas un dabas objektu popularizēšanas piemēriem. Papildus semināra laikā tika sniegta informācija par *Natura 2000* teritorijām, to izmantošanas iespējām, priekšrocībām un ierobežojumiem. Semināra noslēgumā veiksmīgi tūrisma pakalpojuma sniedzēji un pašvaldības, kurās īstenoti sekmīgi ilgtspējīga tūrisma attīstības projekti, dalījās pieredzē un sniedza praktiskus padomus ilgtspējīga tūrisma objektu izveides, apsaimniekošanas un popularizēšanas jautājumos. Pēc semināra teorētiskās daļas semināra dalībniekiem notika ekskursija dabā, kuras laikā tika demonstrētas videi draudzīga un ilgtspējīga tūrisma attīstības principu izmantošanas iespējas konkrētā piemēra gadījumā (konkrētajā viesu namā un konkrētajā īpaši aizsargājamajā dabas teritorijā).

Sprīžot pēc spraiģajām diskusijām semināra laikā un lielās semināra tēmai veltītās intereses, domājams, ka projekta laikā gūtās zināšanas un atziņas semināra dalībniekiem palīdzēs turpmākajā ikdienas darbā pieņemt pareizos lēmumus, lai nākotnē mazinātu antropogēno slodzi uz aizsargājamiem un jutīgiem dabas objektiem un lai sekmētu daudzveidīgu ilgtspējīga tūrisma produktu attīstību.

Semināru laikā to norises vietās tika izstādīta 2006. gadā Latvijas Dabas fonda par Latvijas Vides aizsardzības fonda līdzekļiem sagatavotā un daudzviet Latvijā jau veiksmīgi izstādītā ceļojošā foto izstāde "Dabas vērtības *Natura 2000* teritorijās: iepazīsti un saudzē!", kuru veido 40 lielformāta fotogrāfijas, kas izvietotas uz pieciem brīvdabā eksponējamiem stendiem un ataino *Natura 2000* teritoriju dabas daudzveidību.

Zivjērglim mākslīgi būvētā ligzdvieta. Foto: Aigars Kalvāns

Zivjērgļa mazuļi ligzdā. Foto: Aivars Petriņš

Zivjērglis

Norises laiks: 2007.gadā aprīlis – 2007.gadā decembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds, Dabas aizsardzības pārvalde

Sadarbības partneri: Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāji: Aigars Kalvāns, Jānis Granāts

Mērķis: apzināt un pārbaudīt visas līdz šim zināmās zivjērgļa ligzdošanas teritorijas Latvijā un nodrošināt tām atbilstošu aizsardzības statusu.

Pēc vairāk nekā 10 gadu pārtraukuma zivjērglim atkal tiek pievērsta pastiprināta uzmanība. Projekta laikā tika realizētas vairākas darbības – veikta zināmo ligzdošanas teritoriju pārbaude, kā arī meklētas jaunas ligzdošanas teritorijas. Ligzdām, kas atrodas ārpus īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām un kurām nav izveidots mikroliegums vai kur esošās saimnieciskās darbības ierobežojumi nenodrošina ligzdas aizsardzību, tika sagatavoti dokumenti mikroliegumu izveidošanai. Vietās, kur dažādu apstākļu rezultātā ir apdraudētas ligzdošanas teritorijas pastāvēšana, tika izveidotas mākslīgās ligzdas. Projekta laikā bija iespējams iegūt papildus informāciju par zivjērgļa ligzdošanas bioloģiju un ekoloģiju, kas tiks izmantota sugas aizsardzības plāna izstrādē.

Lai noskaidrotu zivjērgļa izplatību un skaitu Latvijā, tika apsektas visas vēsturiski zināmās ligzdošanas teritorijas. No 1980. gada līdz 2006. gadam bija zināmas 143 ligzdošanas teritorijas. Līdztekus konkrētu vietu apsekošanai tika veikta arī aptauja. Aptaujas anketās, kas tika izsūtītas Valsts meža dienesta, VAS "Latvijas valsts meži" un Valsts vides dienesta darbiniekiem, kā arī Latvijas Ornitoloģijas biedrības biedriem, tika prasītas ziņas par novērotajiem zivjērgļiem un atrastajām ligzdām 2007. gadā.

Tikai 67 vēsturiski zināmās teritorijās 2007. gadā bija ligzdas, kas sastāda mazāk par pusi, – 47%. Pie tam astoņas no tām šogad nebija apdzīvotas. Pilnīgi no jauna atrastas 13 ligzdas. Kopā šajā gadā ligzdošanas periodā tika saņemti 155 zivjērgļa novērojumu ziņojumi. Zivjērglis netika novērots tikai Bauskā, Dobeles, Jelgavas, Krāslavas, Ludzas un Preiļu rajonos. Izvērtējot visus šī gada novērojumus un ņemot vērā samērā labu senāk zināmo vietu apsekotību, ligzdojošo zivjērgļu skaits 2007. gadā varētu būt vismaz 110 pāri.

Kopā 2007. gadā apzinātas 70 ligzdošanas teritorijas ar 75 ligzdām (trijās teritorijās bija pa vienai rezerves ligzdai un vienā – divas). Visbiežāk ligzdošanas biotops ir purvs, purva mala vai purva sālnes – 32 teritorijas (45%), citos biotopos retāk.

Zivjērglis ligzdas būvē galvenokārt priedēs – 80% gadījumu no apsekotajām 45 ligzdām; retāk par ligzdas kokiem tiek izvēlētas citas sugas. Pavisam 15 ligzdas bija uzbūvētas sausos kokos (apse, egle, priede). Vidēji ligzda atrodas 21,4 m augstumā. No 70 šogad apzinātajām teritorijām 63 bija apdzīvotas ligzdas.

Ligzdošanas sekmes 2007. gadā bija zivjērglim samērā augstas – vidēji 2,28 mazuļi uz sekmīgu ligzdu; kopā apsektas 36 sekmīgas ligzdas. Lai uzzinātu vairāk par Latvijas zivjērgļa migrācijas ceļiem, ziemošanas vietām un rastu atbildes uz citiem jautājumiem, 2007. gadā tika uzsākta mazuļu gredzenošana ar krāsainiem gredzeniem. Šajā gadā apgredzenoti pavisam 75 mazuļi.

Pēc 2007. gada datiem 60 zivjērgļu apdzīvotās teritorijas atradās esošās vai topošās aizsargājamās teritorijās ar dažādu saimnieciskās darbības ierobežojumu. Projekta ietvaros tika izveidoti seši jauni mikroliegumi. Kopā 95% no šajā gadā apdzīvotajām ligzdošanas teritorijām ir nodrošināta pietiekoša aizsardzība.

Ņemot vērā, ka zivjērglis ligzdu parasti taisa apkārtnē visaugstākā koka galotnē, pastāv liela varbūtība, ka ligzdu nogāž spēcīgs vējš. Lai nodrošinātu ilglaicīgu teritorijas pastāvēšanu, nepieciešams nostiprināt ligzdu, veidojot mākslīgu platformu kokā. Projekta gaitā uzbūvētas 34 jaunas mākslīgās ligzdas. Sabiedrības izglītošanai izdots informatīvs plakāts par zivjērgli.

Aigars Kalvāns

Starptautiskās bioloģiskās daudzveidības dienas popularizēšana Latvijā

Norises laiks: 2007. gada maijs – 2007. gada jūlijs

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneri: Dabas aizsardzības pārvalde

Norises vieta: Latvijas Republika

Projekta vadītāja: Ilze Salna

Mērķis: praktisku un teorētisku nodarbību ceļā apmācīt par dabas aizsardzību rakstošos Latvijas mediju žurnālistus par bioloģiskās daudzveidības jēdzienu, dabā demonstrējot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nozīmi un veicinot žurnālistu kompetences līmeņa celšanos par dabas aizsardzības jautājumiem.

Uzdevumi: semināram sekojošo publikāciju, kā arī projekta ietvaros sagatavotās un izdotās "Dabas daudzveidības avīzes" uzdevums – aktualizēt bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jautājumus Latvijas sabiedrībā.

Projekta ietvaros noticis mediju apmācību seminārs ar izbraukumu dabā – praktisks un teorētisks vienas dienas apmācību seminārs žurnālistiem Rīgā un Rīgas rajonā Allažu pagastā. Sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi koordinēts darbs ar medijiem saistībā ar savvaļas augu aizsardzību – reidi Rīgas tirgos pirmsjāņu laikā, izveidota un sadarbībā ar "Latvijas Avīzi" izdota "Dabas daudzveidības avīze" 56 tūkstošu eksemplāru tirāžā, skarot dažādas ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību saistītas tēmas un veicinot sabiedrības interesi un zināšanas par šiem jautājumiem.

Projekta gaitā izveidota pastāvīga sadarbība ar vairākiem par dabas aizsardzību rakstošiem žurnālistiem.

Izmantojot esošos profesionālos kontaktus ar medijiem, kā arī sabiedriski aktuālas dabas aizsardzības tēmas, organizēta ziņu, rakstu un sižetu parādīšanās Latvijas medijos par bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Organizēta žurnālistu līdzdalība Valsts Vides dienesta un drošībasargājošo iestāžu kopīgajos reidos Rīgas tirgos (aizsargājamo augu tirdzniecība), Latvijas Dabas fonda un Dabas aizsardzības pārvaldes ekspertu dalība radio diskusiju raidījumā par bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, kas izsauca lielu sabiedrības interesi un apliecināja, ka Latvijas iedzīvotāji ir ieinteresēti saņemt līdzīga satura informāciju un ir gatavi sniegt arī savu ieguldījumu dabas daudzveidības aizsardzībā.

Ilze Salna

Dvīetes ezera krasts – arī dabā bioloģiski vērtīgo zālāju robežas mēdz būt mainīgas, atkarībā no sezonas, laika apstākļiem un novērotāja interpretācijas.
Foto: Andris Klepers

Bioloģiski vērtīgo zālāju robežu aktualizēšana

Norises laiks: 2007. gada augusts – 2007. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Baiba Strazdiņa

Mērķis: Latvijas bioloģiski vērtīgo zālāju robežu precizēšana un aktualizēšana.

Projekta ietvaros veikta Latvijas Lauku attīstības plāna Lauku attīstības programmas 214. pasākuma "Agrovide" 214/3 apakšpasākuma "Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos" mērķteritorijas – bioloģiski vērtīgo zālāju – robežu aktualizēšana.

Lai uzturētu aktuālu Lauku atbalsta dienesta lauku reģistra datubāzes lauku bloku slāni, Lauku atbalsta dienesta lauku reģistra daļa regulāri veic lauku bloku robežu precizēšanu pēc jaunākajām ortofoto kartēm un mērījumiem dabā, tādējādi starp lauku bloku un bioloģiski vērtīgo zālāju slāni radot nobīdes, kurās dabā neeksistē. Izmaiņas kopš bioloģiski vērtīgo zālāju slāņa izveides notikušas arī atsevišķu zālāju iekšienē – bioloģiski vērtīgo zālāju teritorijā mainīts zemes lietošanas veids vai to vietā ierīkots tīrums. Lai uzturētu aktuālu informāciju lauku reģistra datubāzē par bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, to robežas nepieciešams regulāri aktualizēt atbilstoši izmaiņām lauku reģistra lauku bloku slānī un izmaiņām dabā.

Bioloģiski vērtīgo zālāju robežu aktualizācija veikta Lauku atbalsta dienesta lauku reģistra ģeogrāfiskās informācijas sistēmas datubāzes BLOKS aktīvajā slānī SDE_OWNER.PLAVAS uz 2003. – 2005. gada digitālām ortofoto kartēm mērogā 1:10 000. Papildus aktualizācijā izmantotas 1994. – 1999. gada ortofoto kartes, digitālas kadastra kartes, reģionālo lauksaimniecības pārvalžu veiktie fiziskās kontroles mērījumi un lauku bloku kartes, kurās zemes īpašnieks vai lietotājs deklarējis zemes lietojumu un lauksaimniecības kultūru veidus.

Kopumā projekta laikā robežas precizētas 2 298 bioloģiski vērtīgo zālāju teritorijās ar kopējo platību 10 759 ha.

Gadījumos, ja bioloģiski vērtīgo zālāju robežu aktualizēšanas laikā pēc pieejamo kartogrāfisko materiālu, bioloģiski vērtīgo zālāju apsekošanas anketu un zemes īpašnieku vai lietotāju deklarēto lauku bloku karšu analīzes radās šaubas, ka bioloģiski vērtīgo zālāju teritorijā vai tā daļā varētu būt mainīts zemes lietošanas veids, projekta ietvaros tika veikta bioloģiski vērtīgo zālāju apsekošana dabā. To darīja arī tad, ja pēc minēto kartogrāfisko materiālu analīzes nebija iespējams noteikt bioloģiski vērtīgo zālāju robežas.

Baiba Strazdiņa

Botāniķi iepazīstina žurnālistus ar dabas daudzveidību plāvā.
Foto: Maija Medne

Mākslīgā ligzdvieta meža pīlei. Foto: Jānis Vīksne

Bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošana daudzviet ir ļoti apgrūtināta un tādēļ dārga sarežģītā reljefa un mitruma režīma dēļ. Foto: Ainārs Auniņš

Brošūra "Mākslīgās ligzdvieta meža pīlei"

Norises laiks: 2007. gada jūlijs – 2007. gada novembris

Finansētāji: Latvijas Republikas Zemkopības ministrija, Medību saimniecības attīstības fonds

Sadarbības partneri: Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Māra Janaus

Mērķis: panākt mākslīgo ligzdvieta meža pīlēm plašu ieviešanu medību saimniecības praksē visā valsts teritorijā. Mednieku un citu dabas interesentu informētības uzlabošanās par iespējām radikāli uzlabot meža pīles ligzdošanas sekmes un panākt tās ligzdošanu vietās, kur trūkst dabiskai ligzdošanai nepieciešamo apstākļu.

Projekta uzdevumi:

- sagatavot un iespiest brošūru "Mākslīgās ligzdvieta meža pīlei" 5 000 eksemplāru tirāžā;
- 3 500 eksemplārus bez maksas izplatīt žurnāla "Medības. Mākšķerēšana. Daba." abonentiem;
- 1 500 eksemplārus sadalīt izplatīšanai bez maksas Latvijas Mednieku asociācijai un Valsts meža dienestam.

Projektā publicētajā brošūrā "Mākslīgās ligzdvieta meža pīlei" ir 41 lappuse un tās autori ir Jānis Vīksne un Artūrs Laubergs. Izdevums izplatīts paredzētajiem saņēmējiem.

Paredzamie rezultāti:

- mākslīgo ligzdvieta skaita pieaugums;
- tajās ligzdojošo meža pīļu skaita pieaugums;
- mākslīgajās ligzdvietās dzimušo meža pīļu proporcijas palielināšanās mednieku guvumā.

Māra Janaus

Bioloģiski vērtīgo zālāju klasifikācijas metodikas izstrāde

Norises laiks: 2007. gada jūlijs – 2007. gada septembris

Finansētājs: Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

Sadarbības partneri: Latvijas Republikas Zemkopības ministrija, Lauku atbalsta dienests

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Ainārs Auniņš

Mērķis: bioloģiski vērtīgo zālāju klasifikācijas izstrādes mērķis ir sagrupēt šos zālājus, t.i., platības, kas tiesīgas pretendēt uz Latvijas lauku attīstības programmas pasākuma "Agrovide" apakšpasākuma "Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos" maksājumu pēc to apsaimniekošanas grūtībām (t.sk. neizdevīguma) un uzaršanas riska. Metodika izstrādāta klasifikācijas veikšanai, kā klasifikācijas mazāko vienību izmantojot Lauku atbalsta dienesta Pļavu ģeogrāfiskās informācijas sistēmas slāņa poligonus.

Metodikas izstrādes gaitā izdalītas trīs faktoru grupas: bioloģiski vērtīgo zālāju ražīgums, apsaimniekošanas darba ražīgums un uzaršanas risku ietekmējošie faktori. Abas pirmās faktoru grupas kombinācijā raksturo kopējo apsaimniekošanas grūtību un neizdevīguma līmeni. Apzināti izejas datu avoti nepieciešamo faktoru aprēķināšanai. Lai tie būtu izmantojami klasifikācijas vajadzībām, tiem bija jābūt digitālā formā, jāaptver visu valsti un jābūt sasaistāmiem ar Lauku atbalsta dienesta Pļavu ģeogrāfiskās informācijas sistēmas slāni.

Metodikā aprakstīts bioloģiski vērtīgo zālāju klasifikācijas process, izmantojot 14 izvēlētos faktorus. Tā ietvaros dotas klasifikācijas formulas, lai iegūtu bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanas darba ražīguma un šo zālāju ražīguma klases, kā arī klašu kombinēšanas kārtulu, lai iegūtu vienoto bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanas grūtību un neizdevīguma klasi katram Lauku atbalsta dienesta Pļavu ģeogrāfiskās informācijas sistēmas slāņa poligonam. Dota arī uzaršanas riska aprēķināšanas formula. Metodikas ietvaros dots arī detalizēts darba procesa (solu) apraksts bioloģiski vērtīgo zālāju klasifikācijas veikšanai.

Papildus metodikai doti arī ieteikumi, kā organizēt no jauna apzināto bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanas grūtību (t.sk. neizdevīguma) un uzaršanas riska klašu noteikšanu, kā arī orientējošo papildus darba apjomu un, kur iespējams, arī izmaksas. Metodikas procesā akumulētās zināšanas un atziņas apkopotas ieteikumu formā arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai zālajos maksājuma aprēķināšanai nākotnē.

Ainars Auniņš

Ainava Ciriša ezera apkārtnē. Foto: Rūta Sniedze

Nelielās upes palienē saglabājušās Zemgalei raksturīgās, tā saucamās istās pļavas ar augsto dižzaudu un aktīviem bebrim. Foto: Ieva Rove

18

Ciriša ezera sugu un biotopu inventarizēšana tūrisma takas veidošanai

Norises laiks: 2007. gada jūnijs – 2007. gada augusts

Finansētājs: VAS "Latvijas valsts meži"

Norises vieta: Preiļu rajona Aglonas pagasts, Ciriša ezera Upursala

Projekta vadītāja: Rūta Sniedze

Mērķis: veikt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu inventarizāciju dabas parka "Cirišu ezers" dabas lieguma zonā Upursalā, lai veiktu dabas takas maršruta izstrādi.

Upursala ir lielākā no gleznainā Ciriša ezera salām un aizņem 18,6 ha lielu platību. Salai ir paugurains reljefs un interesanta pakauveida forma. Tā ir ģeogrāfiski atšķirta no pārējās sauszemes daļas, tāpēc sugu ienākšana notiek lēni. Par Upursalas ekoloģisko stabilitāti liecina salīdzinoši lielā bioloģiskā daudzveidība tik nelielā, izolētā platībā.

Ciriša ezera apkārtnē ir viena no ainaviskākajām un kultūrvēsturiski nozīmīgākajām, tāpēc tūristu visvairāk apmeklētajām vietām Latgalē. Apmeklētāju skaits ir nevienmērīgs, jo vairākas reizes desmitkārtšojas tieši augustā, kad šajā vietā pulcējas tūkstošiem ticīgo. Upursala ir interesants kultūrvēsturisks objekts, tā augstākā virsotne Upurkalns ir cilvēka darbības pārveidota, arheoloģiskie izrākumi liecina par senu apmetnes vietu tajā.

Pēc VAS "Latvijas valsts meži" pasūtījuma veikta īpaši aizsargājamo augu, putnu un bezmugurkaulnieku sugu un biotopu inventarizācija, uzskaitē un īpaši aizsargājamo augu atradņu kartēšana.

Pēc sugu inventarizācijas izstrādāts tūristus izglītojošas dabas takas maršruts, kas informētu apmeklētājus par dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām. Lai saglabātu Upursalas vērtības, apmeklētāju plūsmu uz to ir stingri jākontrolē, tāpēc salas apmeklēšana pieļaujama tikai grupās gida pavārdībā. Nokļūšana Upursalā plānota ar prāmi. Dabas takas maršruts saskaņots ar Daugavpils reģionālo vides pārvaldi un Valsts kultūras pieminekļu inspekciju. Projekta laikā arī sagatavots materiāls par Upursalas vērtībām informatīvo stendu izveidei. VAS "Latvijas valsts meži" 2007. gada decembrī uzsākušī dabas takas izveidi, izcērtot taku malās augošos krūmus. Jāpiebilst, ka dabas takas izveide Upursalā ir visai sarežģīta, jo sala ir grūti pieejama, bet paugurainais reljefs un mīkstā zemsedze prasa īpašu uzmanību dabai draudzīgu un augsnes eroziju mazinošu elementu izveidei.

Rūta Sniedze

Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Svētes ieleja"

Norises laiks: 2007. gada aprīlis – 2007. gada decembris

Finansētājs: VAS "Latvijas valsts meži", Zemgales mežsaimniecība

Norises vieta: Dobeles rajona Tērvetes novads

Projekta vadītāja: Ieva Rove

Mērķis: izstrādāt dabas liegumam "Svētes ieleja" uz zinātniskiem pamatiem balstītu dabas aizsardzības plānu saskaņā ar Latvijas normatīvajos aktos atrunāto kārtību.

Dabas liegums "Svētes ieleja" atrodas Dienvidzemgalē. Valsts nozīmes dabas liegums ir dibināts 2004. gadā 46 ha platībā. 2005. gadā liegums tika iekļauts *Natura 2000* tīklā.

Galvenās dabas vērtības ir neregulētais upes posms, bioloģiski vērtīgi meža nogabali, tajā skaitā dabiski meža biotopi, Latvijā retās molniju un seslērīju pļavas, retas un īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas, kas raksturīgas tieši Zemgales reģionam, piemēram, lielā zvaigznīte, villainā gundega, kā arī spilvainais ancītis. Liegumā sastopamas arī īpaši aizsargājamas putnu sugas, no tām nozīmīgākās ir baltmuguras un vidējais dzenis.

Tika izvirzīti teritorijas apsaimniekošanas mērķi ilgtermiņā. Lai nodrošinātu ekosistēmas stabilitāti, meža biotopiem nepieciešama minimāla iejaukšanās to dabiskajā attīstības procesā, Svētes plūdiem palienē ir jābūt regulāriem un pļavās jāveic apsaimniekošanas pasākumi. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežas dabā ir ļoti pamanāmas, informācija par lieguma vērtībām un ar tām saistītajiem ierobežojumiem ir brīvi pieejama ikvienam.

Būtiskākais no paredzētajiem administratīvajiem pasākumiem ir ierosinājuma iesniegšana teritorijas paplašināšanai.

Sabiedrības informēšanai paredzēta informatīvā stenda izvietošana, bet kā papildu pasākums paredzēts sekot līdzi apmeklētāju skaitam un nepieciešamības gadījumā ierobežot iebraukšanu lieguma teritorijā.

Apsaimniekošanas efektivitātes novērtēšanai ieteikts veikt monitoringu paredzētajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam "Svētes ieleja" izstrādāts desmit gadiem un apstiprināts Latvijas Republikas Vides ministrijā 2008. gada 30. janvārī.

Ieva Rove

Daugavas krasts pie Kaibalas. Foto: Baiba Strazdiņa

Lubāna apkārtnes ainava. Foto: Ainārs Auniņš

Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Daugava pie Kaibalas"

Norises laiks: 2007. gads

Projekta finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: Dabas liegums "Daugava pie Kaibalas"

Projekta vadītāja: Baiba Strazdiņa

Mērķis: dabas aizsardzības plāna izstrāde bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai dabas liegumā "Daugava pie Kaibalas".

Dabas liegums atrodas Ogres rajona Lielvārdes novadā, Birzgales un Jumpravas pagastā. Liegums ietver 7 km garu Daugavas upes posmu augšpus Ķeguma ūdenskrātuves aizsprostam – starp Dzelmēm un Kaibalu. Lieguma robeža lielākajā teritorijas daļā noteikta pa Daugavas krasta līniju. Kopējā lieguma platība ir 576 ha.

Liegums dibināts 2004. gadā ūdensputnu pulcēšanās un ligzdošanas vietas aizsardzībai. Tai pašā gadā tas iekļauts *Natura 2000* vietu sarakstā. Eiropas Savienības putniem nozīmīgo vietu sarakstā lieguma teritorija iekļauta 2000. gadā.

Dabas aizsardzības plāna izstrāde ir Lielvārdes novada domes pasūtījums. Plāna izstrādē piedalījās Latvijas Dabas fonda, Latvijas ornitoloģijas biedrības, Zivju resursu aģentūras, Valsts meža dienesta, Dabas aizsardzības pārvaldes un Ogres tūrisma informācijas centra speciālisti.

Daugavā šajā posmā ir vairākas salas un seklūdens zonas, kas pavasaros un rudenos ir nozīmīga migrējošo ūdensputnu atpūtas un barošanās vieta. Pavasara migrācijas laikā upē vienlaicīgi novēroti līdz pat 3 000 ūdensputnu, tai skaitā ziemeļu un mazie gulbji, sējas un baltpieres zosis. Lieguma teritorijās seklūdens daļās un slīksnās noris lielākais zivju nārsts visā Ķeguma ūdenskrātuvē. Uz lieguma salām un Daugavas krastos sastopami neskarti platlapju meži un aizsargājami pļavu biotopi, kuri nodrošina piemērotus dzīves apstākļus virknei retu un aizsargājamu augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugu.

Galvenie teritorijas apsaimniekošanas mērķi vērsti uz putnu saudzēšanu, kā arī pļavu un meža biotopu saglabāšanu. Galvenie apsaimniekošanas pasākumi saistīti ar traucējumu samazināšanu putnu atpūtas un ligzdošanas laikā, lieguma pļavu apsaimniekošanu, meža biotopu saglabāšanu, zivju resursu palielināšanu un tūrisma un rekreācijas jautājumu sakārtošanu.

Baiba Strazdiņa

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrāde septiņām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā

Norises laiks: 2007. gada jūlijs – 2007. gada decembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vietas: dabas liegumi "Sedas purvs", "Korneti-Peļļi", "Mežmuižas avoti", "Melturu sils", dabas parki "Salacas ieleja", "Laukezers" un potenciālais dabas liegums "Lubāna mitrājs"

Projekta vadītāja: Baiba Strazdiņa

Mērķis: bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un atbilstošas apsaimniekošanas sekmēšana septiņās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, izstrādājot tām individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Projekta ietvaros veikta iepriekš minēto teritoriju individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektu sagatavošana atbilstoši Valsts Kancelejas prasībām.

Priekšlikumi jau esošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju – dabas liegumu "Sedas purvs", "Korneti-Peļļi", "Mežmuižas avoti", "Melturu sils", dabas parku "Salacas ieleja" un "Laukezers" – individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektiem tika izstrādāti to dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā, taču dažādu iemeslu dēļ to sagatavošana izsludināšanai Valsts Sekretāru sanāksmē bija apgrūtināta.

Konsultējoties ar dabas aizsardzības plānu izstrādē iesaistītajiem ekspertiem un Vides Ministrijas darbiniekiem, veikta šo noteikumu priekšlikumu precizēšana un aktualizēšana, kā arī zonējumu shēmu un zonu robežu aprakstu sagatavošana. Papildus veikta potenciālā dabas lieguma "Lubāna mitrājs" teritoriju, kurās atrodas ārpus esošajiem dabas liegumiem vai par kurām nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, apsekošana. Sekojoši izstrādāts zonējums un sagatavots vienots Lubāna mitrāja individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts.

Sagatavotie individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekti nodoti Vides Ministrijai to galējai apstiprināšanai. Pēc projekta rezultātu iesniegšanas Vides Ministrijā uzsākta arī potenciālā dabas lieguma "Lubāna mitrājs" izveidošanas procedūra.

Baiba Strazdiņa

Bioloģiski vērtīgs zālājs Vidzemes augstienē. Foto: Andris Klepers

Ekskursija purvā. Foto: Valda Baroniņa

Plāvu datu bāzes aktualizēšana

Norises laiks: 2007. gada maijs – 2007. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Zaiga Pulkstene, Rūta Sniedze

Mērķis: aktualizēt plāvu datu bāzi ar jaunāko informāciju.

Latvijas Dabas fonds jau vairākus gadus nodarbojas ar bioloģiski vērtīgo zālāju apsekošanu un informācijas apkopošanu. Plāvas ir sugām bagātākā ekosistēma, tajās sastopama liela daļa īpaši aizsargājamo augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugu. Tā kā pamatā plāvas ir ilgstošas cilvēka saimnieciskās darbības veidotas, tad to pastāvēšana ir atkarīga no regulāras apsaimniekošanas. Diemžēl bioloģiski vērtīgo zālāju skaits joprojām strauji samazinās, tiem aizaugot.

Plāvu datu bāzē glabājas būtiska informācija par visiem Latvijas bioloģiski vērtīgajiem zālājiem. Tajā atrodama informācija par zālājā sastopamajiem biotopiem un augu sugām, tai skaitā arī īpaši aizsargājamām. Līdz 2007. gadam veiktajos projektos uzkrāta informācija galvenokārt par botāniski nozīmīgajiem zālājiem, jo daļa no putniem nozīmīgajām vietām, kas arī klasificējamās kā bioloģiski vērtīgie zālāji, visbiežāk tika noteiktas, izmantojot ortofotokartes, kā arī dabas aizsardzības plānu izstrādē izmantotās kartes. No botāniskā viedokļa putniem nozīmīgās plāvas parasti ir mazāk vērtīgas, jo visbiežāk tās ir lielas, meliorētu vai nemeliorētu upju palienes, taču šīs teritorijās ir svarīgi saglabāt un apsaimniekot. Lai uzzinātu, cik putniem nozīmīgās vietas ir vērtīgas arī no augu sugu sastāva, bija nepieciešams veikt šo teritoriju apsekošanu visā Latvijā.

Apsēkotas putniem nozīmīgās vietas, tajās noteikts augu sugu sastāvs, kā arī aktualizēta informācija par teritoriju platību un apsaimniekošanu. Latvijas Ornitoloģijas biedrības speciālisti veica Latvijas ainavas novērtēšanu pēc jaunākajām ortofoto kartēm un atzīmējuši teritorijas, kas varētu būt putniem nozīmīgas. Botānikas eksperti kopumā apsekoja vairāk nekā 4 000 ha lielu bioloģiski vērtīgo zālāju platību, atzīmējot apsekoto zālāju biotopus, sugu sastāvu, apsaimniekošanu un apdraudošos faktorus. Eksperti atzīmējuši jau zināmo bioloģiski vērtīgo zālāju robežu izmaiņas. Aktualizētā informācija ievietota Lauku atbalsta dienesta bioloģiski vērtīgo zālāju datu bāzē.

Rūta Sniedze

Purvu ekskursijas vadīšanas apmācības seminārs

Norises laiks: 2007. gada augusts – 2007. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vietas: Dabas liegumi "Cenas tīrelis", "Stiklu purvi" un "Klāņu purvs"

Projekta vadītāja: Māra Pakalne

Mērķis: organizēt divu dienu izglītojošu apmācības semināru par purvu vērtībām aizsargājamajos purvos Latvijā – vietās, kur sastopami Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi un sugas. Semināra mērķauditorija bija vides gidi, reģionālo vides pārvalžu speciālisti, bioloģijas un ģeogrāfijas skolotāji, kuri nākotnē varētu patstāvīgi vadīt purvu ekskursijas pa Cenas tīreļa un Vasenieku purva laipām.

Seminārs notika 2007. gada 3. un 4. oktobrī. Tajā piedalījās 44 dalībnieki no Ventspils un Talsu rajoniem, Rīgas un tās apkārtnes skolām – skolotāji, vides gidi, interesenti un eksperti. Seminārs ietvēra gan teorētisku, gan arī praktisku apmācību par purvu vērtībām, aizsardzību un apsaimniekošanas nepieciešamību un metodēm.

Dalībniekiem bija iespēja noklausīties ekspertu lekcijas par purvu veidošanos, purva biotopiem, augu un putnu sugām. Ekskursiju laikā uz Cenas tīreli, Stiklu purviem un Klāņu purvu, kas ir īpaši aizsargājamas dabas teritorijas Latvijā, praktiskajās nodarbībās semināra dalībnieki uzzināja par kūdras izpētes iespējām lauka apstākļos, tika iepazīstināti ar augu sugām kūdras paraugos, kuras augušas purvos pirms vairākiem tūkstošiem gadu un pēc kurām varēja spriest par Cenas tīreļa veidošanās vēsturi.

Ekskursiju laikā dalībniekiem tika mācītas purva augu un sēņu sugas, kā arī biotopi, tika sniegta informācija par purva ekskursiju vadīšanas metodiku. Semināra dalībnieki uzzināja par dendroekoloģiskajiem un hidroloģiskajiem pētījumiem purvos, kā arī par purvu apsaimniekošanas rezultātiem Cenas tīrelī un Vasenieku purvā. Semināra dalībniekiem tika izdalīti metodiski un informatīvi izglītojoši materiāli.

Māra Pakalne

Dabas eksperti un iedzīvotāji jāiemāca sarunāties valodā, kas abiem saprotama. Autors: Gatis Šūka, karikatūra publicēta Latvijas Avīzē

Seminārs - apmācība dabas aizsardzības institūciju un organizāciju darbiniekiem par sabiedrisko attiecību iespējām dabas aizsardzības ideju popularizēšanai

Norises laiks: 2007. gada jūlijs – 2008. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Ilze Salna

Mērķis: iepazīstināt Latvijas dabas aizsardzības institūcijas un organizācijas ar sabiedrisko attiecību pamatprincipiem, kas izmantojami darbā ar sabiedrību, veicinot vides apziņas veidošanos, apgūt praktiskās zināšanas un pilnveidot prasmi tās izmantot.

Projekta uzdevumi:

- sarīkot teorētisko un praktisko apmācību semināru par komunikāciju ar sabiedrību reģionālo vides pārvalžu, Vides ministrijas, Dabas aizsardzības pārvaldes, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju administrāciju un apsaimniekotāju, dabas aizsardzības nevalstisko organizāciju darbiniekiem;
- izdot brošūru "Sabiedriskās attiecības dabas aizsardzībā" – vadlīnijas dabas aizsardzības institūciju un organizāciju darbiniekiem.

19. oktobrī norisinājās apmācību seminārs, kurā piedalījās 45 dalībnieki no dažādām dabas aizsardzības institūcijām. Semināra pirmajā daļā četri lektori – sabiedrisko attiecību un mārketinga komunikāciju speciālisti Artūrs Eglītis, Haralds Burkovskis, Ilze Salna un Andris Klepers – nolāsīja lekcijas par sabiedrisko attiecību lomu, stratēģiju veidošanu, darbu ar medijiem un piemēru analīzi no dabas aizsardzības jomas. Iegūtās teorētiskās zināšanas dalībnieki varēja izmēģināt otrajā (praktiskajā) nodarbībā – darbā grupās, sabiedrisko attiecību un komunikāciju darba prakses piemēru analīze (dalībnieku piedāvātas reālas un modelētas situācijas, kas tika kopīgi analizētas, piedāvāti iespējamie risinājumi, balstoties uz iepriekš pārrunātajiem teorijas jautājumiem un pieredzi).

Semināra noslēgumā tā dalībnieki izteica vēlmi arī turpmāk pilnveidot prasmes un iemaņas specifiskās sabiedrisko attiecību jomās.

Pēc semināra redakcionāli sagatavota un izdota brošūra par sabiedrisko attiecību instrumentu izmantošanu dabas aizsardzības ideju popularizēšanai – pirmais šāda veida izdevums Latvijā. Brošūra izsūtīta visām nozīmīgākajām Latvijas dabas aizsardzības institūcijām.

Ilze Salna

TRINET semināra dalībnieki. Foto: Alois Wilfling

TRINET – starptautisks seminārs par bioloģiski vērtīgo ūdeņu apsaimniekošanu

Norises laiks: 2007. gada oktobris

Finansētāji: Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā, Weidewerein Ramsargebiet Lafnitztal (Austrija)

Norises vietas: Sigulda, Vidzeme

Projekta vadītāja: Inga Račinska

Mērķis: dabisko ūdeņu izpēti un apsaimniekošanas semināra – pieredzes apmaiņas organizēšana Eiropas Savienības dalībvalstu ietvaros.

Bioloģiski vērtīgie zālāji ir izplatīti visā Eiropā, taču atšķirīgs ir ne tikai to ģeogrāfiskais novietojums un bioloģiskais saturs, bet arī izpēti un apsaimniekošanas problemātika un panākumi. Balstoties uz iepriekšēju veiksmīgu sadarbību, pasākuma iniciators Antons Gāzenbēks pieņēma lēmumu Eiropas mēroga tikšanās par šiem jautājumiem noturēt Latvijā, uzticot praktiskos organizēšanas jautājumus Latvijas Dabas fondam.

Uz trīs dienu intensīvu darbu ieradās 42 dalībnieki no 13 valstīm. Pamatā tie bija nevalstisko organizāciju pārstāvji, taču Latvijas pusi pārstāvēja arī Zemkopības ministrijas amatpersonas. Divās dienās kopā tika nolāsītas 25 prezentācijas! Paredzētais laiks diskusijām un jautājumu uzdošanai vienmēr tika piepildīts, atstājot daudzās sarunas arī brīvajam laikam. Trešajā dienā norisinājās ekskursija uz bioloģiski vērtīgos zālājus uzturošo saimniecību "Aņķi" Allažu pusē un Gaujas nacionālo parku.

Seminārā gūtā pieredze bija noderīga visiem iesaistītajiem. Noslēgumā izveidota uz brīvprātības principiem balstīta starptautiska TRINET ekspertu darba grupa, kas arī nākotnē sadarbosies līdzīgas problemātikas apspriešanā dažādās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Visas pasākuma prezentācijas iespējams lejuplādēt Latvijas Dabas fonda mājas lapā: www.ldf.lv

Andris Klepers

Svarīga ir dabas resursu gudra lietošana ikdienā.
Foto: www.greenwillowtree.com

Savvaļas zirgi *Konik Polski* ganībās Lielupes palienes pļavās ziemā.
Foto: Einārs Nordmanis

Zaļo rokasgrāmata

Norises laiks: 2007. gada augusts – 2007. gada oktobris

Finansētājs: Hansabanka

Norises vieta: Rīga

Projekta vadītājs: Andris Klepers

Mērķis: praktiskas rokasgrāmatas radīšana, kas konsultē un pamato zaļo stratēģiju ieviešanu ilgtspējīgi domājoša uzņēmuma ikdienas darbībā.

Ilgspējīga attīstība jau sen vairs nav svešvārds, un tā šodien tiek uztverta par normu gan politiskās stratēģijās, gan sabiedrības ikdienā. Vēl vairāk – zaļais dzīvesveids kļuvis par modes lietu un izpaužas visdažādākajās dzīves jomās. Taču kā nodrošināt zaļo stratēģiju ieviešanu biroja ikdienā uzņēmumam, kas ir sociāli atbildīgs un kam rūp sabiedrības labklājība un izaugsme daudz ilgākā laika posmā, ne tikai šodienai?

Tas arī bija pamats uzsāktajai Latvijas Dabas fonda sadarbībai ar Hansabanku. Divu mēnešu laikā dabas aizsardzības un vides politikas eksperti radīja "Zaļo rokasgrāmatu", kas 45 lappušu garumā pauž būtiskākās lietas par dabai draudzīgākas bankas ikdienas dzīves veicināšanu. Rokasgrāmata ir praktiski lietojama. Lietišķos padomus papildina zinātnisks pamatojums gan par dabas, gan cilvēka ekonomisko ieguvumu no izmainītajām darbībām. Saturs aptver skaidrojošas tēmas par cilvēku radīto ietekmi uz klimata izmaiņām un par to, kā to mazināt. Grāmatā skaidrotas galvenās patēriņa ietekmes uz dabu un ekoloģiskās pēdas jēdziens. Konkrētas nodaļas aptver ieteikumus par dabai draudzīgākas biroja tehnikas un aprīkojuma izvēli, kā arī par ieteicamiem materiāliem biroja ikdienas darbības nodrošināšanai. Turpmākajās nodaļās skaidrots par transporta ietekmes samazināšanu, ēšanas paradumiem, energoefektivitāti, biroja atkritumu apsaimniekošanu, zaļo mārketingu un dabai draudzīgu dzīvesveidu ikdienā.

Tas ir liels sākums – izrādīt vēlmi palīdzēt dabai, esot zinošākiem un domājot par to ikdienā. Sākums ir devis impulsus ieviest stratēģijas arī dzīvē.

Andris Klepers

Cilvēks dabai

Norises laiks: 2007. gada novembris – 2008. gada decembris

Finansētāji: Latvijas iedzīvotāji un uzņēmumi

Sadarbības partneris: labdarības portāls "Ziedot.lv"

Norises vieta: Lielupes palienes pļavas

Projekta vadītājs: Andris Klepers

Mērķis: ziedojumu piesaistīšana siena iegādei savvaļas zirgiem Jelgavas Pils salā.

Latvijas Dabas fonds kopā ar sadarbības partneriem jau ilgstoši atjauno palienu pļavas Latvijā. Viens no šādiem projektiem tiek īstenots Jelgavā, atjaunojot pļavu Pils salā. Tieši Pils salā daba ir pienākusi tuvāk cilvēkam, tā ienāk pilsētā, un tikai no mums ir atkarīga dabas nākotne tajā.

Lai uzturētu šo pļavu unikālo vērtību, uz Jelgavu – Lielupes palienes pļavām – ir atvesti 16 savvaļas zirgi. Zirgi palīdz uzturēt pļavu dabīgumu, saglabāt dabas liegumā vērtības – atklātas palienu pļavas –, kurās ligzdo griezes un citi reti putni, aug dzegužpuķes un citas retas augu sugas.

Reizē zirgi ir arī saite starp dabu un cilvēkiem. Taču bieži cilvēki aiz līdzjūtības un nezināšanas vēlas pabarot dzīvniekus ar līdzī atnestiem "gārdumiem" no sava galda, kas maina zirgu savvaļas paradumus un nelabvēlīgi ietekmē to veselību. Ziedojums sienam ir nepieciešamība un reizē audzināšana būt saudzīgiem pret dabas vērtībām.

Latvijas daba ir unikāla – mēs jūsmojam par tās atšķirību, salīdzinot ar izkoptajām rietumvalstu ainavām, kurās ziemzēl nav vietas pat parastiem lauku putniem vai vardēm. Taču arī Latvijas dabas daudzveidība nav bezgalīga. To negatīvi ietekmējusi daudzu vērtīgu dabas teritoriju iznīcināšana – apbūvēšana vai pakļaušana ražošanai. Cilvēks un daba ir savstarpēji saistīti un atkarīgi, tādēļ viscilvēciskākā vēlme ir mazināt mūsu negatīvu ietekmi uz dabu – mūsu bērnu – nākotnes sabiedrības vārdā!

Paldies visiem ziedotājiem! Kopā saziēdoti 930 lati, kuri netika izmantoti pagājušajā ziemā, jo tā bija silta, taču noguldīti izmantošanai nākamajai ziemai, un savvaļas zirgi un daba Pils salā to noteikti novērtēs. Pavasarī zirgiem piepulcējušies arī divi kumeliņi.

Andris Klepers

2007. gadā Latvijas Dabas fonda projektus un darbību finansiāli atbalstījuši:

2007. gadā LDF īstenotos projektus partnerības ietvaros atbalstījušas 47 pašvaldības.

Lai efektīvāk sasniegtu izvirzītos mērķus, Latvijas Dabas fonds ir vairāku starptautisku vides organizāciju biedrs:

Eiropas Vides birojs (EEB)

Centrālās un Austrumeiropas Darba grupa bioloģiskās daudzveidības uzlabošanai (CEE-WEB)

Planta Europa ir valstisku un nevalstisku organizāciju apvienība, kas darbojas savvaļas augu un sēņu sugu aizsardzības un saglabāšanas jomā

Eiropas aizsargājamo teritoriju tīkls

Dabas aizsardzība Latvijā šobrīd cieši saistās ar *Natura 2000* jēdzienu. *Natura 2000* ir vienots aizsargājamo teritoriju tīkls visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas ir nozīmīgs dažādu īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu aizsardzībai un saglabāšanai. Natura 2000 teritoriju tīkls aizņem 20% Eiropas Savienības valstu kopējās teritorijas (Latvijā 11,9% valsts teritorijas, iekļaujot pavisam 336 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Putniem nozīmīgās vietas Latvijā

Putniem nozīmīgās vietas ir putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīgas vietas, kas tiek veidotas, lietojot standartizētus, starptautiski saskaņotus kritērijus. Šajās teritorijās putni, tajā skaitā aizsargājamas putnu sugas, ievērojamā skaitā ligzdo vai pulcējas migrācijas laikā.

Putniem nozīmīgo vietu programma ir globāla iniciatīva, ko īsteno starptautiskā putnu aizsardzības organizācija savienībā BirdLife International ar mērķi noteikt un aizsargāt pasaules putniem – pirmkārt jau retajām un apdraudētajām sugām – vissvarīgāko vietu tīklu. Šīs vietas var pārklāties ar nacionālas nozīmes vai Natura 2000 teritorijām.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Latvijā

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai sargātu un saglabātu dabas daudzveidību – retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Latvijā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ir izdalītas septiņas dažādas teritoriju kategorijas – dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēras rezervāti, dabas liegumi, dabas parki, aizsargājamo ainavu apvidi, dabas pieminekļi. Tās savstarpēji atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķiem, teritorijas platību un dažādu aizsardzības pakāpi – atļautajām un aizliegtajām darbībām.

Latvijas Dabas fonds

Māzcenu aleja 3 (2. stāvā)
Jūnmārupe, LV-2166
Tālr.: 67830999, fakss: 67830291
E-pasts: ldf@ldf.lv
www.ldf.lv

Pārskatu sagatavoja: Daiga Brakmane
un Andris Klepers

Teksta autori: minēti zem aprakstiem

Vāku fotogrāfiju autori:

pirmais vāks – Valda Baroniņa (Daugavas loki);

ceturtais vāks – Mārtiņš Kalniņš (svītrīnās
vairogblaktis *Graphosoma lineatum*)

Dizains: Ainārs Gaidis, SIA "DUE"

Zīmējuma autore: Dīta Zagorska

lespiests Jelgavas tipogrāfijā

Šis izdevums ir veidots projekta "Atbalsts Latvijas Dabas fonda līdzdalībai sabiedrības iesaistīšanās un lēmumu pieņemšanas procesos dabas aizsardzības jomā", Nr. 2007/NUOF/1/1-4/02-2008 ietvaros, ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas finansiālu atbalstu EEZ finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta ietvaros un Latvijas Valsts finansiālu atbalstu no Sabiedrības integrācijas fonda. Par izdevuma saturu atbild nodibinājums "Latvijas Dabas fonds".